Рінґ Ларднер

Чемпіон

Майкл Келлі, на прізвисько Комар, уперше нокаутував супротивника, коли йому було сімнадцять років. Жертвою був його брат Конні, на три роки молодший від Комара, та ще й каліка. А призом стала півдоларова монета, що її тільки-но подарувала молодшому Келлі одна дама, — її електромобіль трохи-трохи не вичавив душі з цього кволого тіла.

Конні не знав, що Комар дома, а то б нізащо не наважився покласти свій скарб на бильце крісла, щоб досхочу натішитися його осяйною красою. Коли Комар зайшов до кухні, малий каліка прикрив монету рукою, але не досить швидко, і гострі братові очі вгледіли її.

— Що там у тебе? — запитав Комар.

— Нічого, — відповів Конні.

— Брешеш, шкандибо нещасна! — сказав Комар.

— Він підійшов до крісла, де сидів брат, і схопив за руку, під якою була монета.

— Дай сюди!

Конні заплакав.

— Дай сюди і не рюмсай, — мовив старший брат і шпурнув руку Конні.

Монета покотилася по підлозі. Комар кинувся за нею. Його м'які губи розтяглися в переможній усмішці.

— Нічого, еге? — сказав він. — Гаразд! Коли це нічого, то воно тобі не потрібне.

— Віддай! — ридав менший брат.

— Я тобі так віддам, що й юшка з носа потече! Кажи, де ти її вкрав?

— Я не вкрав. Мені дала її одна дама — вона мало не задавила мене своєю машиною.

— Шкода, що не задавила, — буркнув Комар і рушив до дверей.

Каліка схопив свій костур, насилу звівся на ноги й пошкутильгав, схлипуючи, за братом. Той почув його човгання й зупинився.

— Краще сиди на місці, — сказав він.

— Віддай мої гроші, — заскиглив Конні.

— Ось я тобі зараз дам! — крикнув Комар.

Він підніс кулак із затисненою монетою і зацідив меншого брата в зуби. Конні гепнувся додолу, костур упав зверху. Комар став перед ним.

— Ну що, досить з тебе? Чи ще додати?

І стусонув його в покалічену ногу.

— Ну, тепер не побіжиш!

Конні не відповів. Комар поглянув на непритомного хлопця, потім на монету в своїй руці і, насвистуючи, вийшов надвір.

За годину місіс Келлі, прийшовши додому з парової пральні Фолкнера, де вона працювала, знайшла Конні на підлозі; хлопець тихенько стогнав. Ставши навколішки біля сина, вона кілька разів покликала його. Тоді звелася на ноги, бліда як смерть, і вибігла з дому.

Доктор Раєн вийшов з квартири Келлі уже смерком і попрямував до Голстед-стріт. Місіс Морґен гукнула його, коли він проходив повз її будинок.

— Хто з них захворів, докторе? — спитала вона.

— Та бідолаха Конні, — відповів лікар. — Він упав і дуже забився.

— Як же це сталося?

— Не можу сказати напевно, Маргарет, але маю підозру, що його хтось ударив.

— Ударив? — вигукнула місіс Морґен. — Хто ж?

— А ви бачили того, другого?

— Майкла? Не бачила з самого ранку. Невже ви гадаєте?..

— По-моєму, це більш ніхто як він. У хлопця до крові розбиті губи, а на хворій нозі страшний синець. Не міг же він сам себе побити. Мені здається, Елен теж думає, що це той, другий.

— Господи помилуй! — скрикнула місіс Морґен. — Збігаю подивлюся, чи не зможу їй чимось допомогти.

— Ви добра душа, — сказав доктор Раєн і пішов далі.

Над північ, коли Комар вернувся додому, мати сиділа біля ліжка Конні. Вона й не глянула на старшого сина.

— Ну, що тут? — запитав Комар.

Мати не відповіла. Комар повторив запитання.

— Ти сам знаєш, Майкле, — сказала вона нарешті.

— Нічого я не знаю, — буркнув Комар.

— Не бреши! Що ти йому зробив?

— Нічого.

— Ти його вдарив!

— Ну то й що? Хіба вперше?

Зціпивши зуби, біла як крейда, Елен підвелася й рушила просто на нього. Комар позадкував до дверей.

— Відчепіться, мамо... Я не хочу битися з жінкою.

Але вона підступала все ближче, важко дихаючи.

— Стійте, мамо! — остеріг хлопець.

Та мати не зупинилась, і за мить вона повалилася додолу.

— Ну, мамо, це ви дешево відбулися. Ваше щастя, що я схибив. Я ж вам казав, щоб ви не в'язнули до мене.

— Хай Бог судить тебе, Майкле!

Комар розшукав Гепа Коллінза за картами у барі "Роєл".

— Вийди-но на хвилинку, — сказав Комар.

Геп вийшов за ним надвір.

— Я їду з міста.

— Чого це раптом?

— Та так, погризся трохи зі своїми. Малий поцупив у мене пів долара, а коли я хотів відібрати, торохнув мене костуром. Ну, я йому врізав. А стара замахнулася на мене стільцем, я його вирвав у неї з рук, і вона впала.

— А як там Конні?

— Нічого.

— То чого ж ти тікаєш?

— Хто ж у біса каже, що я тікаю? Просто остогиділо вже, що мені не дають спокою, ото й тільки. Подамся кудись ненадовго, отож мені потрібні гроші.

— Я маю тільки шість монет, — сказав Геппі.

— Що, не йде карта? Дарма! Витрушуй кишені!

Геппі послухався.

— Даремно ти вдарив малого, — сказав він.

— Не твоє діло! — огризнувся Комар. — Дай мені спокій з твоїми повчаннями, а то й сам схопиш по пиці. Ну, я пішов.

— Йди ти під три чорти, — пробурмотів Геппі, але не так голосно, щоб Келлі його почув.

Другого дня, рано-вранці, Комар сів у поїзд на Мілуокі. Квитка він не мав, але квитків ні в кого й не перевіряли. Кондуктор усю дорогу просидів у службовому вагоні.

Минуло пів року. Комар вийшов "сценічним" ходом із спортивного клубу "Зірка" й подався до бару Дьюена, за два квартали від клубу. В кишені у нього лежало дванадцять доларів — він поклав Демона Демпсі на шостому раунді попереднього бою.

Це вперше Комар прилучився як професіонал до цього мистецтва, гідного справжнього чоловіка. А дванадцять доларів були його першим заробітком за багато місяців.

По дорозі до бару Дьюена Комар мав пройти повз Німенів бар. Він насунув кашкета на очі й надав ходу. За стойкою у Німена порядкував простодушний бармен — він цілих десять днів поїв Комара наборг і дозволяв йому спорожняти підноси з закускою, повіривши його обіцянці розрахуватися, коли йому заплатять за "попередній".

Комар увійшов до Дьюена й розбуркав сонного бармена, дзенькнувши об стойку срібним доларом.

— Налий-но чарочку.

Чарочки йшли одна за одною; нарешті у клубі закінчилися змагання, і дехто з глядачів зайшов до бару Дьюена. Юнак років двадцяти, що стояв поруч Келлі, врешті наважився звести з ним розмову.

— Ви брали участь у першому бою? — насмілився він запитати.

— Атож, — відказав Комар.

— Моє прізвище Герш, — сказав його співрозмовник.

Комар мовчки вислухав це сенсаційне повідомлення.

— Не люблю набиватися, — провадив містер Герш, — але я охоче почастував би вас.

— Гаразд, — погодився Комар, — тільки знайте міру.

Містер Герш гучно зареготав і кивнув барменові.

— Ви добре всипали тому нікчемі, — мовив новий Комарів знайомець, коли чарки було налито. — Я думав, ви його вб'єте.

— І вбив би, якби не зупинився вчасно, — відказав Комар. — Я кого завгодно поб'ю.

— Удар у вас добрячий, — захоплено промовив містер Герш.

— Удар, кажете? — відповів Комар. — Та я як ударю, то так і мул копитом не хвицне. Ви помітили, які в мене біцепси?

— Ще й питаєте! Як же їх не помітити? Я навіть сказав своєму сусідові: "Гляньте-но, — кажу, — які в нього м'язи! Не диво, — кажу, — що в нього такий удар!"

— Я вже як угачу, то — прощай навіки, крихітко, — похвалився Комар. — Кого завгодно звалю.

Словесний побій не припинявся, аж поки зачинився бар. На прощання Комар та його новий приятель потисли один одному руки й домовились зустрітися наступного вечора.

Цілий тиждень вони майже не розлучались. Гершеві дісталася приємна роль вислуховувати скромні звіряння Комара та стежити, щоб його чарка була повна. Нарешті настав такий день, коли Герш із жалем заявив, що мусить іти додому вечеряти.

— У мене о восьмій побачення, — признався він Комарові. — Я міг би ще лишитися, тільки треба причепуритися та перевдягтися у святковий костюм, адже вона найчарівніша дівчинка в Мілуокі.

— А для мене нічого не знайдеться? — запитав Комар.

— Не знаю, кого запросити, — відказав Герш. — А втім, стривай!.. Коли моя сестра вільна, то все гаразд. Вона теж гарненька.

Отак і сталося, що Комар з Еммою Герш і Еммин брат із найчарівнішою дівчинкою у Мілуокі подалися до Уолта і танцювали там до півночі. Комар весь час танцював з Еммою, бо Лу Герш не зміг налигатись аж так, щоб танцювати з рідною сестрою, хоч кожний коротенький уан-степ, здавалося, викликав у нього нестерпну спрагу.

Наступного дня, незважаючи на феноменальний талант примушувати платити за все инших, Келлі лишився наче рак на мілині. Він розшукав менеджера клубу "Зірка" Дока Геммона й попросив записати його на наступний матч.

— У наступному матчі ви б могли виступити проти Тресі, — сказав Док.

— А що я з цього матиму? — запитав Комар.

— Двадцять доларів, якщо поб'єте його, — відповів Док.

— Майте Бога в серці! — запротестував Комар. — Хіба я погано бився того разу?

— Та ні, непогано. Але все-таки до Фрейді Уелша вам ще далеко.

— Не боюся я вашого Фрейді, та й нікого не боюся! — хвалькувато сказав Комар.

— От і добре, тільки ми платимо боксерам не за широкі груди, — сказав Док. — Я пропоную вам матч із Тресі. Хочте — погоджуйтесь, хочте — ні.

— Гаразд! Згода! — сказав Комар, і він провів день у барі Дьюена, де йому знову відкрили кредит.

Менеджер молодого Тресі завітав до Комара увечері напередодні матчу.

— Ну, як ви себе почуваєте перед завтрашнім матчем?

— Я? — промовив Комар. — Чудово! А що ви хочете сказати цим "як я себе почуваю"?

— Я хочу сказати, — відповів менеджер Тресі, — що нам до зарізу треба виграти: у хлопця є шанси попасти у Філадельфію, якщо він переможе у цьому матчі.

— Що ж ви пропонуєте? — спитав Комар.

— П'ятдесят доларів, — сказав менеджер Тресі.

— Ви що, за пройдисвіта мене маєте? Щоб я піддався за якісь нікчемні п'ятдесят доларів? Нема дурних!

— Ну, тоді сімдесят п'ять, — сказав менеджер Тресі.

Сторгувалися за вісімдесят і швиденько домовились про деталі. Наступного дня Келлі в другому раунді звалив жахливий удар у передпліччя.

Тепер Комар став обминати і Німена, і Дьюена; він багато заборгував і там, і там і ходив випити трохи далі, до бару Стейна.

Коли розтеклися всі гроші, набуті угодою з Тресі, Комар довідався з певних джерел, що ні Док Геммон, ні інші клубні менеджери не допустять його до змагань навіть найнижчого розряду. Йому не загрожувала смерть від голоду і спраги, поки були живі Лу та Емма Герш. Проте через чотири місяці після матчу з Тресі він вирішив, що в Мілуокі йому живеться далеко не так добре, як він сподівався.

"Я можу побити кого завгодно, — міркував він, — але тут я не маю ніяких шансів. Подамся-но я на схід, — може, там мені краще поведеться. До того ж..."

Але в ту хвилину, коли він купив квиток до Чикаґо за гроші, "позичені" у Емми Герш нібито щоб придбати пару черевиків, важка рука лягла йому на плече, і, обернувшись він побачив двох незнайомців.

— Куди це ви зібралися, Келлі? — запитав власник важкої руки.

— Нікуди, — відрубав Комар. — А вам яке в біса діло?

Другий незнайомець промовив:

— Келлі, мати Емми Герш попросила нас доглянути, щоб ви загладили кривду, яку ви вчинили Еммі. І поки ви цього не зробите, ми нікуди вас не пустимо.

— Нічогісінько у вас не вийде, якщо будете в'язнути до мене, — сказав Комар.

Однак того вечора він не поїхав до Чикаґо. Через два дні Емма Герш стала місіс Келлі. Лишившись на самоті з молодою дружиною, Комар підніс їй свій весільний подарунок — щосили ляснув її по блідій щоці.

Другого ранку він виїхав з Мілуокі так само, як і приїхав, — на товарному поїзді.

— Не дурімо себе, — сказав Томмі Ґейлі. — Він міг би спустити до ста тридцяти семи, але ні на фунт менше, бо тоді його й миша зіб'є з ніг. Він боксер пів середньої ваги, ось що він таке, і знає це незгірше за мене. За останні пів року він усе гладшає, мов на опарі, отож я йому кажу: "Коли не перестанеш гладшати, то не матимеш з ким битися, як не рахувати Вілларда й таких, як він". А він мені: "Я не втік би й од Вілларда, якби важив фунтів на двадцять більше".

— Йому, певне, й самому прикро, — докинув брат Томмі.

— Авжеж, що прикро, як усякому доброму боксерові, — сказав Томмі. — А Комар таки добрий боксер, що правда, то правда. Шкода, що не вдалося влаштувати хлопцеві матч з Уелшем, поки Комар іще не набрав тіла. А тепер уже нічого не вийде. Хоч і те було б непогано, якби пощастило звести його з Голландцем.

— А хто це такий? — запитав брат.

— Ґетц, чемпіон у пів середній вазі. На самому матчі ми небагато заробимо, зате воно нам оплатиться в майбутньому. Ми маємо що показати — публіка платить за те, щоб побачити добрий удар, а удар у Келлі добрий, нічого не скажеш. І буде добрий, поки він набавлятиме ваги.

— А хіба не можна влаштувати матч із Ґетцом?

— Та певно, що можна. Він не від того, щоб підзаробити грошенят. Але досі я просував хлопця дуже обережно, і подивися, яких досяг результатів! То нащо ж нам ризикувати? Хлопець щодень іде вперед, а Ґетц занепадає швидше від Великого Джонсона. Гадаю, ми й тепер могли б його побити, головою ручуся. А за пів року не буде вже найменшого ризику. Дотри він і сам себе поб'є. Тоді нам залишиться тільки підписати з ним контракт і чекати, поки суддя припинить матч. Але Комар рветься з ним у бій, мов несамовитий, я насилу його втримую.

Брати Ґейлі обідати в одному з бостонських готелів. Ден приїхав з Голіока навідати Томмі й подивитися, як братів протеже битиметься дванадцять раундів, а може й менше, з Бадом Кроссом. Результат матчу можна було вгадати наперед, бо Комар уже двічі переміг балтиморського хлопчину, і тільки всім відоме Бадове спортивне завзяття дозволило йому домогтися нової зустрічі. Публіка охоче платила за те, щоб побачити могутні удари Комарової лівої, але їй хотілося, щоб ті удари сипалися на супротивника, котрий не втече з рингу, ледве відчувши їхню нищівну силу. А Кросс був якраз таким супротивником; він відважно підставляв під чужий кулак очі, вуха, ніс і шию, і довгий час це рятувало його від страхіть чесної праці. Так, Бад був завзятий хлопець, і це було видно по його потовченому, розпухлому, вкритому синцями обличчю.

— По-моєму, після всього, що ти зробив для хлопчиська, він повинен слухатися кожного твого слова, — мовив Ден Ґейлі.

— Ну, — сказав Томмі, — поки що моє слово для нього закон, але він такий самовпевнений, що просто не розуміє, навіщо треба чекати. Та все-таки він послухається мене й зачекає; дурний був би, якби не послухався.

— Ти підписав з ним контракт?

— Ні, нащо мені контракт? Він знає, я його витяг з багна, і не кине мене тепер, коли в нього грошей до біса. Що б з ним було, якби я витурив його, коли він уперше прийшов до мене? Відтоді вже минуло два роки, а здається, то було минулого тижня. Я сидів у пивниці навпроти Плезент-клубу в Філадельфії і дожидав, поки Маккенна порахує гроші й вернеться до мене, коли раптом заходить цей волоцюга і пробує перехопити чарчину на дурничку. Йому, певна річ, нічого не дали й звеліли забиратися геть; а він побачив мене, підійшов і спитав, чи я не боксер, і я сказав йому, хто я такий. Він попросив у мене грошей на випивку, я запросив його сісти й заплатив за нього.

Ми завели з ним розмову, він сказав, як його звати і що кілька разів брав участь у попередніх змаганнях у Мілуокі. "Ну, хлопче, — кажу я йому, — не знаю, чи добрий із тебе боксер, чи поганий, але поки та заливатимеш очі горілкою, пуття з тебе не буде". Він сказав, що хоч сьогодні кинув би пити, якби зміг попасти на ринг, і я обіцяв допомогти йому, тільки щоб усе між нами було по-чесному і щоб більше не брав у рот спиртного. Отож ми перебили руки, я взяв його з собою до готелю, звелів помитися, а другого дня купив дещо з одягу. Півтора місяця він їв і пив моїм коштом. Нелегко було йому відвикати від пиятики, та зрештою я вирішив, що він уже в добрій формі й може виступати на рингу. Він зійшовся із Смайлі Сеєром і так швидко поклав його, аж Смайлі здалося, ніби його збило з ніг ураганом.

Ну, а що він робив потім, ти й сам знаєш. Він зазнав поразки тільки в одному-єдиному матчі — з Тресі у Мілуокі, ще до того, як попав у мої руки, а торік переміг Тресі аж тричі. Заробляє він зі мною чимало — наскладав уже тисяч із сім. Непогано для хлопчиська, що всього два

роки тому був безпритульним волоцюгою, правда? Він міг би й більше наскладати, якби не любив шикарно одягатися, жити в розкішних готелях тощо.

— А де його сім'я?

— Сказати по правді, сім'ї в нього немає. Він приїхав з Чикаґо, мати вигнала його з дому як останнє ледащо. Певно, дала йому доброго чосу, ось він і каже, що не хоче з нею знатися, нехай, мовляв, спершу перепросить його гарненько. Каже, в неї купа грошей, отож вона й без нього проживе.

Джентльмен, про якого йшла мова, зайшов у кафе і рушив до столика Томмі такою хвацькою ходою, що на нього озиралися усі в залі.

Незважаючи на ледь підбите око й розпухле вухо, Комар здавався втіленням здоров'я. Проте не його квітучий вигляд привертав до нього всі погляди. Діамантова підківка у краватці, ясно-червона сорочка в поперечну смужку, оранжеві черевики й світло-синій костюм просто волали, щоб на них звернули увагу.

— Де ви були? — запитав він Томмі. — Я повсюди вас шукав.

— Сідай, — сказав менеджер.

— Нема коли, — відповів Комар, — хочу сходити на пристань подивитися, як вивантажують рибу.

— Познайомся з моїм братом Деном, — сказав Томмі.

Комар потис руку Ґейлі-молодшому.

— Ну, коли ви брат Томмі, то більше мені нічого не треба, — мовив він, і обидва брати аж засяяли від утіхи.

Ден облизав губи і збентежено промурмотів щось у відповідь, але молодий гладіатор уже не слухав його.

— Дайте мені двадцять доларів, — сказав він Томмі. — Може, вони мені й не знадобляться, але не люблю виходити з порожніми кишенями.

Томмі дав Комарові двадцятидоларову банкноту й занотував цю фінансову операцію в чорний записничок — різдвяний подарунок однієї страхової компанії.

— Навряд чи треба платити двадцять доларів за таке видовище. Хочеш, щоб я пішов з тобою?

— Ні, не треба, — поквапно відповів Комар. — У вас з братом, певно, є про що поговорити.

— Ну гаразд, — сказав Томмі, — тільки не тринькай грошей та не зникай надовго. О четвертій щоб був удома — ляжеш трохи відпочити.

— Я й без відпочинку поб'ю того чолов'ягу, — мовив Комар. — Він полежить за нас обох.

І аж надто гучно засміявшись із цього жарту, він рушив до дверей під перехресним вогнем зчудованих і захоплених поглядів.

До пристані Комар не дійшов, бо на розі Бойлстон і Тремонт-стріт на нього чекала жіночка, дивитися на яку було куди цікавіше, ніж на улов найудачливішого з массачусетських рибалок. Та й щебетала вона дуже мило — одно слово, не те, що якась там нікчемна риба.

— Ах ти ж моє серденько! — вигукнула вона, блиснувши срібними й золотими зубами. — Ах ти ж мій боксерику!

Комар всміхнувся до неї:

— Зайдімо кудись випити. Одна чарка не завадить.

Через п'ять місяців після того, як Комар перетовк утретє фізіономію Бада Кросса, він ретельно тренувався в Нью-Орлеані, готуючись до вирішального матчу з Голландцем.

Повернувшись до готелю після тренування, Комар зупинився поговорити із кількома приїжджими з Півночі, які відбули далеку подорож, щоб побачити падіння старого чемпіона, бо результат матчу був настільки очевидний, що досвідчені знавці вже передрікали його.

Томмі Ґейлі, взявши ключа й пошту, піднявся до номера Келлі. Коли той за пів години прийшов, Ґейлі лежав у ванні.

— Листи є? — запитав Комар.

— Отам, на ліжку, — відповів Томмі з ванної.

Комар узяв товсту паку конвертів та листівок і переглянув їх. З усієї купи він відібрав три листи й поклав їх на стіл. Решту жбурнув у кошик. Потім узяв зі столу ті три листи й сидів кілька хвилин, тримаючи їх у руках і бездумно дивлячись перед себе. Нарешті, поглянувши ще раз на три нерозпечатані конверти, він засунув один у кишеню, а решту два жбурнув у кошик. Листи не долетіли туди й упали на підлогу.

Комар вилаявся і, нахилившись, підняв їх.

Він розпечатав один конверт, із штемпелем Мілуокі, і прочитав:

"Любий Майкле!

Я тобі стільки разів писала, а ти не відповідав, не знаю може ти не одержав моїх листів, і ось я пишу тобі знову — може ти одержиш хоч цього й відповіси мені. Я не хочу набридати тобі своїми нещастями і роблю це тіки заради дитини. Я не прошу щоб ти мені писав, пришли тіки трохи грошей, я прошу не для себе а для дівчинки, вона хворіє із серпня місяця і лікар каже вона довго не проживе якщо я не годуватиму її добре, а чим же я платитиму за добрі харчі? Лу вже цілий рік без роботи, а мого заробітку ледве вистачає на квартиру. Я не прошу в тебе багато, поверни тіки коли зможеш те що я тобі позичила. По-моєму всього набереться тридцять шість доларів. Будь ласка постарайся їх мені прислати, а як не зможеш усього, то хоч частину.

Твоя дружина Емма"

Комар подер листа на клаптики й кинув їх на підлогу.

— Грошей, грошей, грошей! — вигукнув він. — Що я їм, мішок з грішми? Певно, і в старої те саме.

Він розпечатав материного листа.

"Любий синочку Коні попросив написати тобі щоб ти Побив голандця; він певен що ти його Поб'єш і тоді напишеш нам про це, а я гадаю тобі писати нема коли а то б ти не мовчав так довго. Напиши нам хоч рядочок чи 2 сину, для Коні це буде краще від цілої Бочки мікстури. Я б якось перебивалася якби ти посилав мені потроху грошей ну а коли не можеш, то пришли хоч листа нехай зовсім коротенького вибери часинку, це так потішить Коні, подумай синочку він уже цілих 3 роки не підводиться з ліжка. Коні бажає тобі Удачі.

Твоя мати Елен Ф. Келлі"

— Я так і думав, — сказав Комар. — Усі вони однакові.

Третій лист був із Нью-Йорка. Там стояло:

"Любий!

Це мій останній лист до тебе перед тим як ти станеш чемпіоном. У суботу я пошлю тобі телеграму, але ж у телеграмі не скажеш стільки як у листі, і я пишу тобі, щоб ти знав, що я весь час думаю про тебе й молюся за твою удачу.

Налупцюй його, любий, не церемонься, і телеграфуй мені зразу ж після матчу. Вгати його добряче по носі лівою, не бійся зіпсувати йому вроду, бо вродливіший він однаково вже не стане. Тільки стережись, щоб він не спотворив гарненького личка мого любого хлопчика. Він же тебе не подужає, правда, любий?

Я віддала б усе на світі, щоб бути там і все бачити, але ти мабуть любиш свого Ґейлі більше за мене, а то не дозволяв би йому розлучати тебе зі мною. Та коли ти станеш чемпіоном, любий, ми робитимем усе, що захочемо, а твій Ґейлі нехай іде під три чорти.

Любий, у суботу я пошлю тобі телеграму; зовсім забула сказати тобі, що мені знову потрібні гроші, хоч доларів двісті, ти пошли їх телеграфом, тільки-но одержиш мого листа. Ти ж не забудеш — правда, любий?

Я пошлю тобі в суботу телеграму, пам'ятай, любий, що я ставлю на тебе.

Ну бувай, золотко, бажаю тобі удачі.

Ґрейс"

— Усі вони однакові, — промовив Комар. — Грошей, грошей, грошей.

Томмі Ґейлі, аж лиснючий після купання, вийшов із сусідньої кімнати.

— Я гадав, ти ляжеш відпочити, — сказав він.

— Зараз ляжу, — відповів Комар, розшнуровуючи свої оранжеві черевики.

— Я розбуджу тебе о шостій, і ти поїси тут, щоб ніхто тобі не набридав. А я зійду вниз і роздам квитки тій братії.

— Ну, як там із Ґолдбергом? — запитав Комар.

— Хіба я тобі не казав? Усе гаразд: п'ятнадцять тижнів по п'ятсот, якщо ти переможеш. І ми матимемо гарантію на дванадцять тисяч, з правом виступати у Нью-Йорку чи Мілуокі.

— Проти кого?

— Проти кожного, хто захоче помірятися з тобою силою. Адже тобі байдуже, з ким битися?

— Авжеж. Я всіх їх потовчу на гамуз.

— Ти б усе ж таки трохи полежав.

— Ага, послухайте, пошліть Ґрейс двісті доларів телеграфом. Негайно. На нью-йоркську адресу.

— Двісті доларів? Ти ж послав їй триста в неділю.

— І послав! А вам що до того?

— Ну, ну! Заспокойся. Більше нічого не треба?

— Нічого, — сказав Комар і впав на ліжко.

— І, будь ласка, щоб усе було скінчено, перше ніж я повернуся, — сказала Ґрейс, підводячись із-за столика. — Ти ж не хочеш уплутувати мене в це діло, правда, любий?

— Можеш не турбуватися, — відповів Комар. — Та гляди, не дуже розкидайся грішми.

Ґрейс усміхнулася до нього на прощання і вийшла з кафе. Комар знов узявся до своєї кави й газети.

Вони жили в Чикаґо; Комар добував свій перший тиждень у вар'єте. Він приїхав на північ пожинати плоди своєї блискучої перемоги над жалюгідним Голландцем. Два тижні він розучував свій номер, котрий складався з демонстрації могутніх м'язів і десятихвилинного монологу, в якому вихвалялися сила і спритність Комара Келлі. І тепер двічі на день він переманював усю публіку з Медісон-театру.

Поснідавши й дочитавши газету, Комар неквапливо вийшов у вестибуль і попросив ключ від номера. Потім він махнув рукою хлопчикові-розсильному, який давно горів бажанням прислужитися уславленому боксерові.

— Знайди мені Ґейлі, Томмі Ґейлі, — мовив Комар. — Скажи йому, хай зайде до мене в номер.

— Зараз, містере Келлі, — відповів розсильний і кинувся бігти так швидко, наче хотів перевершити всі свої колишні рекорди послужливості.

Комар визирав із вікна з висоти сьомого поверху, коли Томмі Ґейлі з'явився на його виклик.

— Чого тобі? — запитав менеджер.

Комар трохи помовчав.

— Ґейлі, — сказав він нарешті, — двадцять п'ять відсотків — чималі гроші.

— По-моєму, я чесно їх заробив, хіба ні? — відповів Ґейлі.

— Не знаю. Не знаю, чи маю я з вас стільки користі.

— Он як, — сказав Ґейлі. — Такого я не сподівався. Я гадав, ти задоволений нашою угодою. Я не хочу лізти, куди мене не просять, але, їй-право, не знаю, чи знайшов би ти когось иншого, хто зробив би для тебе стільки, як я.

— Ви правду кажете, — погодився чемпіон. — У Філадельфії ви багато для мене зробили. І одержали за це добру плату, хіба ні?

— Я й не скаржуся. Але великі гроші у нас іще попереду. Якби не я, Комаре, то тобі б ці гроші й не снилися.

— Це ще хто зна, — мовив Комар. — Хто загилив Голландця у щелепу — ви чи я?

— Ти, тільки без мене ти не зійшовся б з Голландцем на рингу.

— Ну, це все зайва балаканина. Річ у тім, що тепер ви вже не варті двадцяти п'яти відсотків, і байдуже, що там було рік чи два тому.

— Он як? — мовив Томмі. — А як на мене, то зовсім не байдуже.

— А як на мене, то байдуже, і годі про це.

— Слухай, Комаре, — сказав Томмі. — По-моєму, ми ділилися з тобою по-чесному, а якщо ти не згоден, скажи, що тобі здається чесним. Я не хочу, щоб мене вважали за здирника. Давай обговоримо все по-діловому й підпишемо контракт. Скільки ж ти хочеш?

— Нічого я не хочу, — відповів Комар. — Я сказав тільки, що двадцять п'ять відсотків забагато. А на скільки ви згодні?

— Що скажеш про двадцять?

— І двадцять забагато, — відказав Комар.

— А скільки ж не забагато? — спитав Томмі.

— Ну, Ґейлі, доведеться сказати вам навпростець. Хоч би скільки ви заправили, все буде забагато.

— Отже, ти хочеш спекатися мене?

— Авжеж.

Хвилинку тривала мовчанка. Потім Томмі Ґейлі рушив до дверей.

— Комаре, — мовив він здушеним голосом, — ти робиш велику помилку, хлопче. Добрих друзів не можна так кидати, це тобі вилізе боком. Ця проклятуща баба занапастить тебе.

Комар схопився з місця.

— Заткни пельку! — загорлав він. — Забирайся геть, поки тебе не винесли. І так доволі вже наживався на мені! Скажи хоч одне слово про цю дівчину чи там про що — і я тобі розквашу пику, як Голландцеві. Геть звідси!

І Томмі Ґейлі, що надовго запам'ятав, як виглядало Голландцеве обличчя після останнього раунду, вийшов з кімнати.

Ґрейс прийшла трохи згодом, кинула всі свої пакунки на диван і вмостилася на бильці крісла, у якому сидів Комар.

— Ну як? — спитала вона.

— Ну ось, — відповів Комар, — я розв'язався з ним.

— Моє золотко! — прощебетала Ґрейс. — А тепер ти міг би віддавати мені ті двадцять п'ять відсотків.

— До тих сімдесяти п'яти, що ти тепер дістаєш, — сказав Комар.

— Не бурчи, любчику! Ти дуже негарний, коли бурчиш.

— Мені ні до чого бути гарним, — відказав Комар.

— Почекай, ось я надіну свої обнови, тоді побачиш, яка гарна я.

Комар окинув поглядом пакунки на дивані.

— Ось вони, двадцять п'ять відсотків Ґейлі, — сказав він, — а може, й більше.

Чемпіон недовго залишався без менеджера. Наступником Ґейлі був ніхто инший як Джером Гарріс — він зміркував, що від спілки з Комаром матиме більший зиск, ніж від музичного ревю.

Контракт, за яким містер Гарріс мав одержувати двадцять п'ять відсотків із Комарових заробітків, підписали в Детройті через тиждень після того, як Томмі Ґейлі дістав відставку. Рівно за шість днів Комар устиг переконатись, що навіть така знаменитість, як чемпіон з боксу, не може обійтися без послуг людини, яка знає всі ходи і виходи в діловому світі. Спершу Ґрейс була проти нового компаньйона, та коли містерові Гаррісу пощастило домогтися, щоб Комарові платили за вар'єте щотижня на сто доларів більше, вона пересвідчилася, що чемпіон вчинив слушно.

— Ви з моєю жінкою будете веселитися на всю губу, — сказав їй Гарріс. — Я б викликав її телеграмою, тільки їй нема чого їздити туди-сюди: вона зараз у Мілуокі, а ми маємо виступати там на тому тижні.

Однак, коли їх відрекомендували одну одній у готелі в Мілуокі, Ґрейс одразу стало ясно, що її почуття до місіс Гарріс аж ніяк не назвеш любов'ю з першого погляду. Комар, навпаки, так і прикипів очима до дружини свого нового менеджера й ніяк не міг надивитися на неї.

— Справжня лялечка, — мовив він до Ґрейс, коли вони лишилися самі.

— Атож, — відповіла ця достойна дама, — і в голові у неї повно тирси.

— Мені так і кортить украсти цю крихітку, — сказав Комар і зловтішно посміхнувся, побачивши, як пересмикнулося обличчя його співрозмовниці.

У вівторок на тому тижні чемпіон успішно відстояв своє звання в бою, репортаж про який не був надрукований у газетах. Комар сидів сам у своєму номері, коли до нього, не постукавши, зайшов відвідувач. То був Лу Герш.

Побачивши його, Комар аж поблід від люті.

— Чого тобі треба? — запитав він.

— Сам знаєш, — відповів Лу Герш. — Твоя жінка голодує, дитина твоя голодує, і я голодую. А на тебе гроші сиплються дощем.

— Слухай-но, — сказав Комар. — Ніхто тебе не просив знайомити мене з твоєю сестрою. А коли ти такий нікчема, що не можеш заробити собі на хліб, то хіба це моя провина? Для тебе самого буде краще, якщо ти триматимешся від мене далі.

— Дай мені трохи грошей, і я піду.

У відповідь на цей ультиматум Комар замахнувся лівою і вгатив свого шуряка у вузькі груди.

— Передай це від мене своїй коханій сестриці.

Лу Герш насилу підвівся й поплентався з кімнати, а Комар подумав: "Його щастя, що я не вдарив правою, бо так би й дух із нього вискочив. А якби садонув у живіт, то, чого доброго, і хребта зламав би".

Цілий тиждень у Мілуокі кожний вечірній виступ закінчувався бучною гулянкою. Вино лилося рікою, і Комар пив куди більше, ніж дозволив би йому Томмі Ґейлі. Містер Гарріс не заперечував: йому самому вино не вадило.

У перервах між випивкою Комар танцював з дружиною свого нового менеджера не менше, ніж із Ґрейс. Борсаючись в обіймах гладкого Гарріса, Ґрейс повторювала, що їй весело як ніколи, але обличчя в неї було невеселе.

Вже кілька разів на тому тижні Комар тішив себе надією, що Ґрейс ось-ось заведе сварку. Та вона зірвалася лише у п'ятницю ввечері. Після ранкового виступу Комар з місіс Гарріс раптом зникли, і коли він з'явився знову пізно ввечері, Ґрейс зразу накинулась на нього.

— Що це ти надумав, га? — почала вона.

— Не твоє діло! — відрубав Комар.

— Ні, моє, моє і Гаррісове. Краще покинь ці вибрики, коли не хочеш, щоб я побалакала з тобою як слід.

— Послухай, — сказав Комар, — ти мене в заставу взяла, чи що? Розмовляєш зі мною так, наче ми вже одружені.

— Ще не одружені, але будемо. І то завтра ж.

— Авжеж, — мовив Комар, — завтра ти одружишся зі мною так само, як і післязавтра або через рік, та й узагалі воно тобі не світить.

— Хто зна! — сказала Ґрейс.

— А тобі й справді не завадило б дещо знати.

— Що ти хочеш цим сказати?

— А те, що я вже давно одружений.

— Брешеш!

— Не віриш? Ну ось тобі адреса, піди познайомся з моєю жінкою.

Комар надряпав на папірці адресу і простяг її Ґрейс. Та дивилася на неї невидющим поглядом.

— Ну от, бачиш, — сказав Комар, — я тебе не дурю. Піди туди й спитай місіс Келлі, а коли не знайдеш такої, то я одружуся з тобою завтра вранці перед сніданком.

Ґрейс безтямно втупилася в папірець. Комарові здалося, що вона мовчить цілу вічність.

— Ти брехав мені весь цей час, — обізвалася вона нарешті.

— А ти не питала мене, чи я одружений. Та й хіба тобі не один біс? Ти ж одержала свою частку, чи не так? І то добрячу.

Він рушив до дверей.

— Куди ти йдеш?

— Ми умовилися з Гаррісом та його жінкою.

— Я теж піду з тобою. Тепер ти мене не спекаєшся.

— Спекаюсь, — спокійно відповів Комар. — Завтра я поїду, а ти залишишся тут. А якщо розпускатимеш язика, я запроторю тебе в лікарню, там тебе зразу втихомирять. Завтра вранці можеш забирати свої манатки, одну сотню я вже тобі підкину. І щоб я тебе більше не бачив. І сиди зараз тихо, а то мені доведеться додати ще один нокаут до мого списку.

Вернувшись увечері, Ґрейс довідалася, що Комар і Гарріси перебралися до иншого готелю. А наступного вечора, коли Комар виїздив із Мілуокі, він знову залишився без менеджера, а містер Гарріс — без дружини.

За три дні перед десятираундовим матчем між Майклом Келлі й молодим Мільтоном у Нью-Йорку редактор спортивного відділу газети "Ньюс" доручив Джо Морґанові написати про чемпіона статтю на дві-три тисячі слів для ілюстрованого недільного випуску.

У п'ятницю Джо Морґан завітав до Комара у тренувальну залу. Комар, сказали йому, бігає надворі, але його менеджер, Уоллі Адамс, був на місці, готовий постачити якнайширші відомості про найславетнішого боксера нашого часу.

— Послухаємо, що у вас там припасено, — сказав Джо, — а потім я спробую щось із того зліпити.

Тоді Уоллі натиснув на всі педалі своєї фантазії.

— Справжнє дитя — ось він хто, дитина дитиною. Зрозуміло? Навіть не знає, що таке погані звички. Спиртного в рот не бере, його, певне, занудило б від самого запаху вина. Чисте, розмірене життя й допомогло йому добитися успіху. Зрозуміло? А що вже скромний та соромливий — ну чисто дівчина. Дихнути боїться, щоб комусь не завадити. Та він швидше до в'язниці сяде, ніж стане говорити про себе. Тримати його в формі дуже легко — він ніколи її не втрачає. Одна тільки морока з ним — це примусити його бити тих нікчем, з якими він сходиться на рингу. Так уже боїться когось покалічити. Тим-то йому й кортить помірятися силою з Мільтоном, що Мільтона, кажуть, сплоха не покладеш. Може, цього разу Комарові вдасться показати себе хоч трохи. А то в останніх двох матчах він увесь час стримувався, такі слабенькі в нього були супротивники, — боявся, щоб котрогось не забити на смерть. Зрозуміло?

— Він жонатий? — запитав Джо.

— Аякже! Ви б послухали, як він вихваляється своїми малюками. Його родина поїхала на літо в Канаду, і Комар просто рветься туди. Жінка й дітлахи для нього дорожчі від усіх грошей на світі. Зрозуміло?

— Скільки в нього дітей?

— Не знаю, здається, четверо чи п'ятеро. Всі хлопці, і всі, як один, — викапаний батько.

— А його батько живий?

— Ні, старий помер, коли Комар був іще зовсім малий. Але в нього є мати — чудова жінка — і молодший брат там у Чикаґо. Він їх перших згадує після кожного матчу, їх і дружину з дітлахами. І ніколи не забуває після кожного бою посилати старій тисячу доларів.

— А як його брат? Теж буде боксером?

— Авжеж, і Комар каже, що в двадцять років він уже стане чемпіоном. У них у сім'ї геть уся боксери, чесні, щиросердні люди. Зрозуміло? Один тип у Мілуокі — я не хочу називати його ім'я — хотів підкупити Комара, щоб той піддався йому, і Комар так йому всипав, що він того вечора не зміг вийти на ринг. Отакий він є. Зрозуміло?

Джо Морґан никав по залі, поки вернувся Комар із своїми тренерами.

— Це репортер із "Ньюс", — сказав Уоллі Комарові. — Я йому розповів усю твою сімейну історію.

— Він сказав вам щось путяще? — спитав Комар.

— Атож, він у вас справжній історик.

— Ну, ну, нащо ж мене так обзивати, — сказав усміхаючись Уоллі. — Телефонуйте нам, коли чогось буде треба. І добре дивіться увечері в понеділок. Зрозуміло?

Статтю у недільному номері "Ньюс" прочитали тисячі любителів боксу. Вона була написана добре і з теплою симпатією до боксера. І деякі дрібні неточності не викликали нарікань читачів, хоч, крім Уоллі Адамса й самого Комара, їх помітили ще троє читачів. Ці троє були Ґрейс, Томмі Ґейлі і Джером Гарріс, однак їхні зауваження не годилися для преси.

Ні місіс Келлі в Чикаґо, ні місіс Келлі в Мілуокі не знали, що в Нью-Йорку є газета "Ньюс" і про те, що в цій газеті надруковано цілих дві колонки про Комара, то все одно ані мати, ані дружина не змогли б її купити: недільний номер "Ньюс" коштував десять центів.

Безперечно, Джо Морґан навів би у своїй статті значно точніші факти, якби замість Уоллі Адамса проінтерв'ював Елен Келлі, Конні Келлі, Емму Келлі, Лу Герша, Ґрейс, Джерома Гарріса, Томмі Ґейлі та двох-трьох барменів у Мілуокі.

Але редактор спортивного відділу ніколи не схвалив би статті, написаної на такому матеріялі.

— Припустімо, що все це правда, — сказав би він. — Але кому б це сподобалось? Публіка не хоче, щоб про Келлі писали щось погане. Він — чемпіон.

Ларднер (Lardner) Рінґгольд Вілмер (6.3.1885, Найлс, штат Мічиґан, — 25.9.1933, Іст-Хемптон, штат Нью-Йорк), американський письменник-сатирик. У новелістиці Ларднера виняткову увагу скеровано на викриття кар'єризму та міфу про "успіх" американського суспільства (збірки

"Любовне гніздечко та инші оповідання", 1926, "Огляд", 1929). В його новелах іронічно зображено світ спорту (збірка "Ти знаєш мене, Еле", 1916) та сатирично висміяні обивательські цінності (збірки "Як писати оповідання", 1924, "Велике місто", 1923). Сатира Ларднера походить від традиційного (Марк Твен) протиставлення видимого та сутності. Головна зброя Ларднера — іронія підтексту, пародія, гротеск, щемкий авторів коментар, а сюжетні лінії його творів вирізняються відсутністю хепі-енду.